

D E P L A T E

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN,
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

5de jaargang, nr 12, december 1976

DECEMBERACTIVITEIT

U I T N O D I G I N G

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het
genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op
dinsdag 21 december 1976 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling, Dr. L. Colensstraat, 6,
Oostende

Het onderwerp : De Bargievaart van Brugge naar Oostende

de spreker : J. PENNINCK

De bargaen waren destijds het voornaamste, comfortabelste en veiligste
verbindingsmiddel tussen Oostende en Brugge. Voor Oostende begint hun
geschiedenis met het graven van het kanaal dat onze stad met Brugge
verbindt en eindigt eerst omstreeks 1921 toen de Firma ROOSE haar be-
drijvigheid op dit terrein stopte.

Al de groten van West-Europa maakten in hun tijd gebruik van de barge.
De menu's die aan boord geserveerd werden konden wedijveren met die van
de beste restaurants. Over dit alles spreekt ons de bargekenner bij
uitstek, de heer J. Penninck, voorzitter van het Westvlaams Verbond
voor Heemkunde.

Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij, ook voor niet leden.

J.B.D.

LAATSTE NUMMER.

D t is het laatste nummer van de vijfde jaargang van "De Plate".
Het januari-nummer zal het eerste nummer van de 6de jaargang
worden. Enkel de leden die hun lidgeld voor 1977 vereffend hebben zullen
dit toegestuurd krijgen.

Wilt U geen enkel nummer missen, stort dan zo vlug mogelijk uw
lidgeld van 200 F. op rek. nr 750-9109554-54 "De Plate" bij AN-HMP of
Bank van Brussel 384-0051822-11 voor rek. "De Plate"

O.V.

OVER FAKTEURS EN BRIEVENBUSSEN.

In één zijner recentste stukjes LANGS 'T HARD ZAND (Vlaams Weekblad van 5 november 1976) schrijft onze ondervoorzitter Omer Vilain, onder de titel "Over bussen en facteurs" over zijn ervaringen bij het rondbrengen van kiespropaganda. Ondermeer haalt hij het gebruik aan van een nieuw werkwoord 'bussen' in de betekenis van de actie waarbij men verkiezingsfolders en pamfletten in elke brievenbus gaat steken.

In DIKSMUIDE schijnt hiervoor een ander woord in gebruik te zijn. Bij een telefoontje aan een dame in die stad, met de vraag of haar echtgenoot, die fakteur is, die avond vrij was, volgde als antwoord : "Nee, hij heeft nog niet gedaan MET ZOTJES RONDBRENGEN". Bij navraag bleek dat ZOTJES de gebruikelijke naam te Diksmuide is van alle verkiezingsfolders- en pamfletten.

J.B.D.

TERECHTWIJZING.

De heer F. MESTDAGH liet ons weten dat een fout geslopen was in de tekst over het doek "Het panorama van de IJzer". Het kader bestond niet uit ijzeren buizen van 10 cm, maar wel van 10 mm.

O.V.

HET BURGERLIJK HOSPITAAL OFTE SINT-JANSZIEKENHUIS TE OOSTENDE. (Bijdrage novembernummer).

Tot onze spijt zit er een technische fout verwerkt in de bovenste foto. De cliché werd namelijk averechts afgedrukt, zodat de molen van LELEU niet rechts op de foto staat maar links. Het hospitaal zou dan ook in spiegelbeeld moeten bekeken worden. Wij verontschuldigen ons ten zeerste voor deze fout.

J.B.D.

ALS D'OUDE PEPERBUSSE VERTELT.

Oostende is een nieuwe auteur rijker. John GHEERAERT komt een eerste bundel kortverhalen te publiceren onder de titel : "Als d'oude Pperbusse vertelt : Het voorwoord werd verzorgd door K. Jonckheere en van illustraties voorzien door Gustaaf Sorel.

Gheeraert die eerder het literaire genre beoefent heeft zijn bundel hier en daar vermengd met folkloristische anekdotes. Dit bewijzen de titels alleen reeds : "Als de koetsiers vertelden", "Slenterend met Henryk Sienkiewicz door het oude Oostende", "Op de kaai in 't visserskwartier staat een klein cafeetje".

Te verkrijgen in de lokale boekhandels. Prijs : 190 F.

O.V.

JAARVERSLAG 1975 VAN "DE PLATE".

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1975

De heer Van Iseghem	Voorzitter
De heer Omer Vilain	Ondervoorzitter
De heer Jan Dreesen	Secretaris
De Heer Gilbert Vermeersch	Penningmeester
Mevrouwen E. De Taeye en J. Valkenburg en de heren F. Edebau, F. Boehme, L. Hollevoet, W. Major, E. Smissaert en J. Klausling	

- Deelname aan vergaderingen

Er werden in de loop van het jaar 9 bestuursvergaderingen gehouden. De kring was vertegenwoordigd door minstens één lid van het bestuur op de 9 vergaderingen van de Kulturele Raad van Oostende en op 11 vergaderingen van de werkgroep "Bouwkundig Erfgoed".

- Secretariaat

Het secretariaat van de kring verwerkte gedurende het jaar 217 stukken briefwisseling.

2. LEDEN

De kring telde op het einde van het jaar 268 leden. Dit is een vermindering van 20 leden ten overstaan van 1974.

- Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden :
Joseph BOES, Victor DUWEZ, Maurice QUAGHEBEUR.

3. ACTIVITEITEN

a. - Statutaire vergadering

Op 28 januari had een Algemene Statutaire Vergadering gevolgd door de veiling, die onder leiding van de heer Omer Vilain een flink succes kende.

Daar de vergadering niet in wettelijk aantal was om enkele Statuutwijzigingen door te voeren, ging er een Bijzonder Statutaire vergadering door in de loop van de maand februari waarop de Statuutwijzigingen gestemd werden.

b. - Lezingen

Er werden 8 lezingen gegeven te weten :

januari : Oud Oostende door de heer Omer Vilain. 42 aanwezigen

februari : Folklore in de weerkunde door de heer A. Pien.

50 aanwezigen

maart : Volksleven in de Polders, door de Mevr. M. Cafmeyer.

44 aanwezigen.

mei : De wijken van Oostende, door de heer Dreesen. 42 aanwez.

september : Belang van de Heemkunde door de heer J. Penninck.

42 aanwezigen

oktober : Bedevaartplaatsen van Vlaamse zeelui en vissers, door de heer Debrock. 95 aanwezigen

november : Van doop tot uitvaart in volksgezegden, door Mevr. Cafmeyer. 45 aanwezigen.

c. - Studiedagen en studiereizen

In juni organiseerde de kring een studiereis naar de Fintele, Izenbergehe en heemmuseum "Bachten de Kupe". Er waren 20 deelnemers.

In april nam de kring met 6 leden deel aan de studiedat in verband met de Heemkunde die door het verbond te Torhout werd ingericht. In september nam de kring met één lid deel aan het studieweekende in verband met de heemkunde die door eet verbond te Varsenare werd ingericht.

d. - Kleinkunstavond

In december organiseerde de kring een kleinkunstavond met de medewerking van de Oostendse groep "t Portje van Oera". Het optreden had plaats op 5/12/75 in het Vossenhol te Stene-dorp, en was voorafgegaan door een mosselsouper. Er waren 60 aanwezigen.

e. - Tentoonstelling

Ter gelegenheid van het weekeinde "Monumentenjaar 1975" organiseerde de kring een tentoonstelling met als thema : "Maria-kerke vroeger en nu". De tentoonstelling werd met eigen middelen geraaliseerd in het Vissershuisje naast het O.L.Vrouwkerkje van Mariakerke dat ons bereidwillig door de Heer M.Boel ter beschikking werd gesteld. Het bijeengebrachte materiaal werd op 17, 18 en 19 mei tentoongesteld. De tentoonstelling trok 1.044 bezoekers.

4. MUSEUM.

Bezoekers

5.887 personen bezochten in de loop van het jaar 1975 het museum.

Dit is ten overstaan van 1974 een verhoging van 353 eenheden.

Zorgden voor het museum : de heren Gilbert Vermeersch en Désiré Van Duybenboden, Mevrouw De Taeye, de heren A. Van Iseghem, Hollevoet en Laga.

Aanwinsten

Door de kring werd een folkloristisch schilderij "Bruiloft te Mariakerke" aangekocht.

De affiche "Oostende 13 augustus 1904" alsook een van de tekeningen uit het Ontwerp voor Praalstoet door schilder Bulcke werd ingekaderd. Ook werden de volgende schenkingen aan de kring gedaan :

- origineel versierde kader met familiefoto's
- twee jaargangen van een oorlogskrant uit W.O. I
- medaille in brochevorm met beeltenis van het eerste Oostendse Kur-saal
- erediploma van de stokersbond "Ondersteund Elkander" 1900-1912
- foto van E. Beernaert
- twee penningen
- Philips radiotoestel 1934
- een receptenboek
- zilveren ijskreehoudenertje
- 5 handschriften van wijlen K. Seys
- een cordelliëre
- 70 visnaalden
- een militair zakboekje
- een voetmaat
- een kader met erediploma
- foto van de studiereis naar de Fintele
- twee ingekaderde heiligenfiguren
- reeks foto's van het huis Kaaistraat 20

Uitlening

Gedurende de zomermaanden werden het schilderij van Frans Musin "Stad en Kursaal 1880" en de affiche "Oostende 13 augustus 1904" ter beschikking van de kursaaldirectie gesteld voor de tentoonstelling "100 jaar Casino-Kursaal".

5. TIJDSCHRIFT

Het tijdschrift verscheen op de voorppgestelde data in jan., febr., maart, april, september, oktober, nov. dec. In de maand september werd een extra-nummer gedrukt ter gelegenheid van het jaar van het Bouwkundig Erfgoed.

In totaal werden 84 bladzijden tekst uitgegeven, gespreid over 8 nummers. Zorgden voor het tijdschrift : de heer Omer Vilain als hoofdredacteur en de heren Dreesen, Klausing, Major en Smissaert als redactieraad.

J.B. Dreesen
Secretaris

A. Van Iseghem
Voorzitter

INHOUDSTEFEL 5 JAAR "DE PLATE".

Aan de leden die geregeld hun jaargangen van "De Plate" bijhouden en soms laten inbinden, zijn wij gelukkig hen te laten weten dat Jef Klausing een index, gaande over de volledige verzamling van de eerste 5 jaar aan het opstellen is. Dit werk is ver af. Daartoe moest echter ook nog dit nr 12 van de 5de jaargang verschenen zijn.

Daar niet iedereen van deze index gebruik kan maken, zal deze enkel maar op een beperkt aantal exemplaren afgetrokken worden. Dit om inkt en enkele riemen papier uit te sparen.

"Inhoudstafel De Plate 1971-1976" zal toegezonden worden aan eenieder die voor 1/2/1977 het bedrag van 25 F. stort op rek. De Plate (zie p. 1.

O.V.

DOMELA NIEUWENHUIS.

Door Lammert Buning verscheen zojuist een heel interessant werk "Het strijdbare leven van J.D. Domela Nieuwenhuis, Vlaming door keuze".

Domela Nieuwenhuis was predikant en in dit boek treffen we belangrijke delen aan in verband met zijn benoeming (1895) te Oostende. We lezen daarin ook dat zijn voorganger "het eerst weerklank had gevonden bij de vissers".

Andere belangrijke passages staan in verband met Dr. Eugeen Van Oye, de Familie Olsen (de ouders van Jan Olsen , uitgever van Het Pennoen), Eugeen Everaerts en tenslotte met Jan Olsen zelf.

Voor hen die interesse hebben voor deze niet gewone "Hollander", te bestellen bij Alternatijf, postbus 33 Buitenpost (Prijs : 520 F.)

O.V.

HET KAPELLETJE OP DE OUDE VISMARKT.

Naar aanleiding van de officiële inhuldiging van de beeldengroep, die eertijds op de Vismarkt stond, en thans in het bezit is van ons Heemkundig Museum en die ons door mevrouw Angèle GERMONPRE geschonken werd, hebben wij het nodig gevonden een woordje uitleg over dit kapelletje te schrijven.

Onder de oudste straten van Oostende mag zeker wel de Bonen- en de Kadzandstraat vernoemd worden. Tussen deze straten bevond zich een kleine open plaats, waar op 21 juni 1707 de vismijn ingehuldigd werd, doch die later enkel nog tot kleine vismarkt diende, toen in 1877 een definitieve vismijn gebouwd werd.

De oude vismarkt werd geheel overwelfd en tot dit doel ingericht met stenen tafels. Tegen den achtermuur zag men aan de linkerkant een oud kruisbeeld en er naast een eenvoudig kapelletje met een Lieve Vrouwe en een H. Rochusbeeld, overblijfsels der vroegere instelling, die er door de vissersbevolking geplaatst werd.

De enige woning nevens het kruis was ook zeer oud en was verzezen op het puin van een ander, dat in de stadskronijken bekend is als woonplaats ener ongelukkige vrouw, een vissersweduwe, wier naam verloren is gegaan, en die nog enkel gekend is onder de naam "De Zinneloze van Oostende". Onder dit kruisbeeld was er een lantaarn aan de muur vastgehecht, en een ander onder het kapelletje.

De vissersvrouwen kochten toen gewijde kaarsen. Het was Sara van Swansels, die met zijn ladder de kaarsen er in plaatste en ze 's avonds deed branden.

Iedere avond kwamen onze vissersvrouwen, op een stoel nedergeknield, gezamenlijk voor dit kapelletje het avondgebed lezen. Uit het oude gebedenboek van wijlen mevrouw Louisa Pauwaert, die in de Kadzandstraat een wel gekend café uitbaatte, en die regelmatig deelnam aan het avondgebed, hebben wij de tekst overgenomen.

Avondgebed

De dag is voorbij, o Heer, de nacht komt aan
O Heer vergeef het mij wat ik heb misdään
O Heer vergeef het mij dat ik toch zooveel zonden
Helaas, op dezen dag, heb in mijn hert bevonden
Dat ik U dezen zoo kwalijk heb geëerd
Zoo weinig goeds gedaan, en zooveel kwaads begeerd
Zoo vele deugd verzuimd, zoo traag in goede werken
En zonder, lieve God, mijn zonden aan te merken
Dat ik nog dezen dag ten einde heb gebracht
En weinig, goede God, op uw gebed gedacht
Dat ik van gansch den dag, den loop van gansch mijn leven
Zoo weinig voor den dienst van God mij heb begeven
Ja, voor dit alles is 't dat ik mijn schuld beken
Ik weet, o Heer, hoe veel ik U verbonden ben
Ik weet, daar zal een dag verschijnen voor mijne oogen
Een lesten dag, dien nooit de nacht zal volgen mogen
Een dag dat nimmer meer de zon mij zal beschijnen
De dag der eeuwigheid die nimmer zal verdwijnen
Tot rust hebt Gij voor ons, o God, den nacht geschapen
Als ik te bedde ga, met zoeten slaaplust

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

'T WATERHUIS

't Waterhuis, gelegen op de Visserskaai rechtover het Zeestation, is een vertrouwd beeld voor alle Oostendenaars. De vreemden die onze stad bezoeken zijn echter steeds verwonderd dat er in het Waterhuis ook bier geschonken wordt. Herhaaldelijk wordt ons dan ook de vraag gesteld hoe dit gebouw aan zijn naam komt en sedert wanneer het zo genoemd wordt. Als antwoord hierop geven we dan ook graag de hierna-volgende gegevens.

In maart 1815 dienden Louis Bernard TRIBOU en de weduwe DRYVOET een verzoekschrift in waaruit blijkt dat het Waterhuis sedert 1632 bestond. De instelling had het alleenrecht in de stad drinkbaar water te verkopen. In het verzoekschrift wordt uitgelegd dat sedert de Franse Revolutie de verkoop van water was stopgezet. Als reden hiervoor werd opgegeven dat de voornaamste klanten, de schepen, onder invloed van de Napoleaanse oorlogen, weg bleven. In een haven die praktisch lam lag, had het geen zin water uit de Brugse vaart te halen om het te verkopen. Dit verzoekschrift, ingediend door voornoemde Louis Bernard TRIBOU en weduwe DRYVOET had als doel dit voorrecht te behouden en opnieuw uitsluitend het recht te hebben drinkbaar water te verkopen.

Bij dit verzoekschrift was een afschrift van decreet van het Schepencollege gedateerd 13 mei 1632 gevoegd waarop te lezen stond dat : "Guillaume VAN DYCKE met enige brouwers van de stad goed gevonden had alhier op de kaai een citerne of terrasbak te doen maken om daarin te brengen het water uit de rivier komende van Brugge naar Plasschen-daele en daarmede de terrasbak altijd voorzien te houden tot gebruik van de brouwers, de stad, de Armada van zijne Majesteit en het garnizoen mits redelijk salaris". VAN DYCKE verzocht de overheid hem een plaats aan te duiden om een bak van 50 op 60 voet behoorlijk te kunnen maken. Volgens oude plannen lag deze waterbak op het terrein van het huidige Waterhuis.

Op 5 november 1716 vaardigde het Sceepencollege opnieuw een decreet uit, aan alle inwoners en burgers verbiedende, dat zij ten schade van Arthur BLONDEEL pachter van het vers water, in de toekomst nog vers water zouden leveren aan vreemde schippers, komenee met hun schepen te Oostende, dit op straf van het water te zullen moeten uitgieten op de straat en de tonne, waarin het water was te verbeuren, terwijl hen ook een boete zou opgelegd worden.

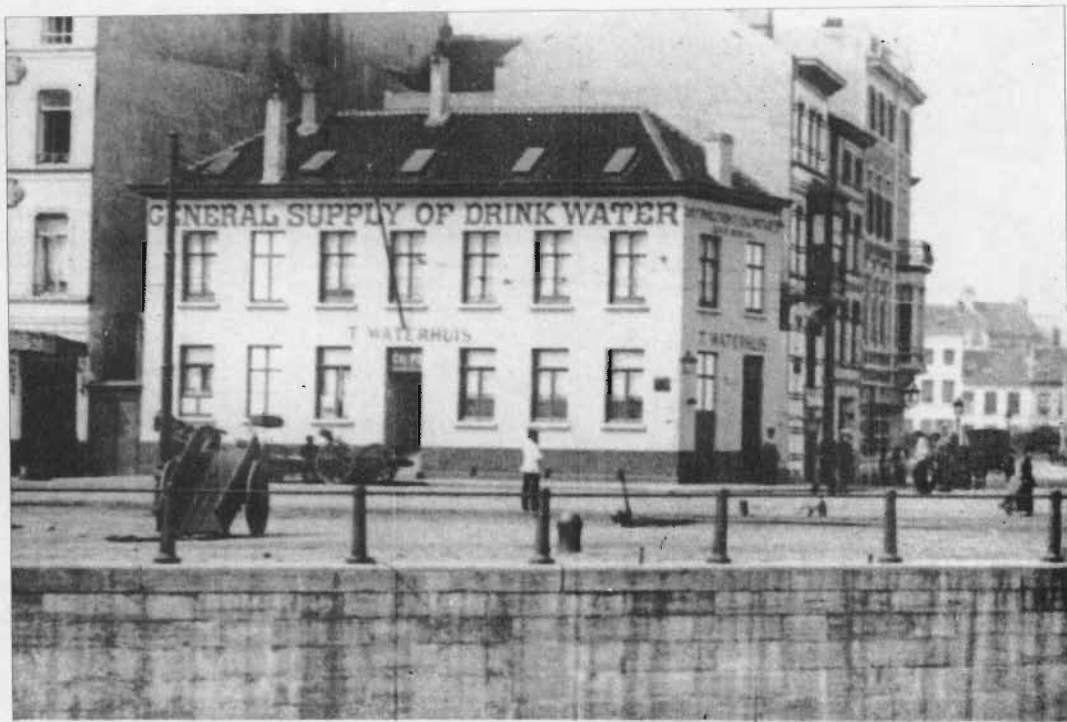
Aansluitend op het decreet van 5 november 1716 is het ook interessant het besluit genomen door het Schepencollege op 1 juni 1733 te lezen. Hieruit blijkt dat het ziltige putwater waarmee toen nogal veel gebrouwd werd schadelijk was en diverse kwalen veroorzaakte want in dit besluit staat het volgende te lezen : "Voe klachten waren ter kennis van de wet gekomen over brouwers die voor het brouwen van bier te verbeuren dat nog met putwater gebrouwd zou worden".

Een besluit van het college met datum 24 september 1763 betreft eens te meer de verkoop van vers water aan de schepen. Patricius Van Den Kerckhove, eigenaar van het verswaterschap, had laten weten dat vreemde schippers met hun jollen en chaloupen vers water gingen halen boven het Sas van Slijkens. Patricius bleef zitten met zijn vers

HET WATERHUIS.

Het Sint-Petrus en Paulusplein en de "dode kreek" omstreeks 1913, met op de voorgrond het WATERHUIS.

Het WATERHUIS in 1913. Typisch is wel dat het Waterhuis oorspronkelijk volledig afgescheiden stond van de omliggende huizen door een smalle strook waarop een dienstbaarheid rustte en die toebehoorde aan Bruggen en Wegen. Werden midderwijl ingebouwd maar zijn nog goed te herkennen in het gebouw

Bosje

sdj - N° 8blz 9

water en had alleen klanten in de vorstperiode, en hij was nu eenmaal verplicht steeds vers water ter beschikking te houden van de inwoners, het garnizoen en de zeeschepen. Ten tijde van de instorting van het Sas van Slijkens was het misbruik van klandestien water halen zo groot geworden dat de toestand voor onze brave Patricius onhoudbaar was geworden. Het Schepencollege wilde daar paal en perk aan stellen en verbood dan ook aan alle schippers het water halen te Sas Slijkens.

Gedurende eeuwen bleef Oostende moeilijkheden ondervinden inzake drinkbaar water en heel die tijd speelde het WATERHUIS een zeer voorname rol.

Men moest wachten tot 1923, toen onze stad aangesloten werd op het "BOCQ" water, vooraleer men van een normale watervoorziening kon spreken en het Waterhuis zijn belangrijkheid ging verliezen. Wie herinnert zich uit die tijd nog de bevoorrading aan de fonteintjes, tegen betaling uiteraard, systeem huidige parkeermeters.

Daniël Demoor

TWINTIG JAAR GELEDEN.

Wat gaat de tijd snel, daarom denk ik dat het wel goed is ; alhoewel het nog niet tot de oudheid mag gerekend worden ; deze kleine geschiedenis voor het nageslacht te bewaren. De huizenblok achter Moederhuis Wante werd gebouwd en stilaan kwamen de (haastige) bewoners er zich vestigen. Zowas er een persoon uit Limburg, die verbolgen was geen straatnaam te krijgen, dan maar zelf het roer in handen nam en een voor hem geschikte naam, als een paal boven water, voor zijn deur plantte (Foto berust nu in het archief van de Plate). Maar de stadsmagistratuur was er niet mee akkoord en veranderde zijn zeer reële benaming : "TUINWIJKSTRAAT" in de "RODE KRUISSTRAAT". Nu zouden we graag vernemen :

1. Was het werkelijk met goede bedoelingen ;
2. Of was het de toestand aan de kaak stellen.

N.B. De kostprijs om de foto uit het archief te bezichtigen = een "tournee général" op de eerstvolgende jaarlijkse soupée

S. Ippel

WAT EEN NAAM ?

Sedert zijn goedkeuring is mij steeds de naam van de "Roodborststraat" te Oostende, als een zeer brutaal woord tot mij gekomen, alhoewel deze naam bedoeld is voor een zeer lief vogeltje.

Iedereen kent het groene boekje van alle Nederlandssprekenden en daarin nam ik mijn toevlucht om vast te stellen dat het lieve diertje werkelijk "ROODBORSTJE" noemde en onmiddellijk stelde ik mij de volgende vragen :

1. Wilde men een bepaalde partij huldigen ?
2. Of was "Roodborstje" te sexy ?
3. Of ziet men liever grootse dingen ?
4. Heeft niemand in de Gemeenteraad deze taalfout ontdekt ?

S.J.H.I.

In de Sint-Franciscusstraat (tussen Visserskaai en Pauluspleintje), gesandwicht tussen de nummers 55 en 57, kan men nog een oude puntgevel zien waar vroeger de stallingen van Pierloot lagen. De gevel kreeg sedert tientallen jaren geen laagje verf meer en zo kan men nog vaag lezen : STROO VOOR BEDDEN en daaronder : FOURRAGES.

Dit stamt nog uit de tijd dat de mensen, en in het bijzonder de vissers, op een strozak sliepen. Dit stro moest van tijd tot tijd hernieuwd worden. De Panneschuiten boden zelfs de weelde van strozakken niet. In het vooronder was een dikke laag stro gespreid waarop de vissers sliepen. Wanneer het stro te nat geworden was werd het vernieuwd.

De gevel is in ieder geval het fotograferen waard.

Richard Verbanck

PAARDEKOERS TE OOSTENDE IN 1830.

"Feuilles d'Annonces commerciales, judiciaires etc. de la Ville d'Ostende" van maandag 28 juni 1830.

De eerste paardekoers te Oostende begon op maandag 21 juni en duurde vier dagen tot donderdag 24 juni 1830. Er was een massale opkomst voorzien, maar sedert het begin van de maand juni regende het geweldig. Wonder boven wonder hield de regen op, uitgenomen op dinsdag 22 juni. De piste was te midden van een veld ten zuiden van de stad, gelegen buiten de Keizerspoort, ergens aan de Conterdam. Op het plein was er een café en een theater die prachtig versierd waren. Er waren ook vele muzikanten. Vele rijtuigen, wigtewagens waren toegekomen en men zag er vele heren en dames van den vreemde. Duizende mensen stonden rond het plein, die dan ook gemakkelijk hun dorst konden laven.

De gendarmerie, een piket van de 6de Divisie voetvolk en de champetters van de omliggende gemeenten waren ter plaatse om de orde te handhaven.

Vele paarden van binnen- en buitenland namen deel aan de wedstrijden. De prijzen waren zilveren bekens en geldprijzen van 100 tot 700 gulden. De prijs geschonken door de Stad Oostende bestond in een vergulde beker en 400 gulden. Er werden ook wedstrijden ingericht voor boerepaarden. Er werden prijzen gewonnen door het paard van M. Vermeire uit Stene en door M. Vandenberghé van Bredene, zij trokken elk 200 gulden.

Reeds toen bestonden er weddingen, want op donderdag 24 juni werd er veel geld gespeeld.

De koersen eindigden met de hoop dat het zo ieder jaar zou zijn daar er nog nooit zulke belangrijke wedstrijden hadden plaats gegrepen.

Daniël Demoor

OUDE HERBERGEN.

Begin februari verschijnt als nr 11 in de reeks : 'Heembibliotheek Bachten de Kupe' het boek : "De herbergen uit de jaren twintig", dl III door A. Dawyndt. De auteur is er opnieuw in geslaagd, dank zij de hulp van de oudere generatie, zijn studie verder uit te bouwen over de ons eens zo vertrouwde cafétjes. Deze maal bewerkte hij de dorpjes langsheen de IJzerboorden, vanaf St. Joris tot Noordschote, die tijdens W.O. I zo deerlijk werden toegetakeld.

Vóbrinschrijving : 300 F. op postrekening 000-0450232-55 op naam van A. Dawyndt, Knollestraat 11, 8480 Veurne. Gezien de beperkte oplage zijn slechts de vóbrintekenaars verzekerd van een exemplaar. Na verschijnen wordt de prijs op 350 F. gebracht.

NOG DE GARRE VAN KONEE.

Het dispuut over de GARRE VAN KONEE is op zichzelf al een stukje folklore. Hier zijn de laatste gegevens : Voor een paar weken stond te lezen in "Het Brugsch Handelsblad" : Duivensport in de "Garre van Konee" te Knokke. Ik citeer :

"In de 'Garre van Konee' te Knokke ontbreken ook de duiven niet. Willy Boey die in de 'Commerce' van de Grauwen Verheye van het begin der eeuw, nu de pinten tapt, weet de traditie hoog te houden. De herberg is uitgebreid tot de ruimte waar LIETE KONEE destijds haar winkel van alles en nog openhield". En zo voort. Dat is één

Mijn vader werd geboren te Oostduinkerke in 1886. Toen hij nog in zijn rokken kakte zong zijn tante voor het kleine Fransje : "Ciesje stoeg te pissen in de Garre van Konee ... enz".

Dat is lang genoeg geleden, en ik zal er nog bijvoegen dat te Oostduinkerke verschillende Coeneye's of Konees woonden. Te voegen bij het dossier.

Richard Verbanck

SPAREN.

Wie schrijft er eens iets over de spaarpotten ? Gaande van de "kous op zolder" en het "dank u knikkende negertje" (voor de missies), naar de "spaarfles" en het "zwijntje".

Over het sparen zelf, weet ik nog dat mijn moeder vóór de oorlog "halve frankjes" spaarde in een fles, om iets speciaals te kopen. Wij zelf deden langs de school onze eerste stappen in het bankwezen door te sparen op een spaarboekje (maar daar zag je niet veel van). Thans spaart men de stukken van 10 F., dit ondervindt men vooral in de zomermaanden waar ze zeer talrijk te voorschijn komen vooral in de omgeving van de campings (Bredene bvb). Dit is dus sparen om op reis te gaan. Wie weet nog meer ?

Simon Ippel

EEN NATTE ATTRACTIE UIT 1894 : LEBON'S AQUARIUM.

Iedereen herinnert zich wellicht het duistere aquarium boven de zaal "El Mar" aan de Pastoor Pypestraat. De slechte situering van het overigens interessante maritiem museum, de verloedering en de rommelige indruk die de langwerpige ruimte op de bezoeker naliet, maakte het al gauw tot een kwijnend bedrijf. Enkele jaren geleden sloot het dan ook voorgoed zijn deuren en daarmee kwam helaas een einde aan het hoofdstuk "Oostendse aquaria".

De geschiedenis van de Oostendse aquaria neemt eigenlijk een aanvang in 1843 : toen immers richtte de bekende Leuvense professor Pierre VAN BENEDEN hier op eigen kosten een zeewetenschappelijk laboratorium met aquarium in. Het was een der eerste dergelijke installaties uit de zoologische geschiedenis. Naar verluidt kwamen hier eminente geleerden als EHRENBURG, LIEBIG, QUATREFAGES en MULLER met VAN BENEDEN samenwerken.

In die jaren ontdekte de immer op nieuwe sensaties beluste 19de eeuwse toerist het plezier van deze verzamelingen levende vis en in vele steden begon men met een aquarium als toeristische trekpleister. Vooral de aquaria te Parijs en Napoli waren beroemd.

In Oostende was het de gekende fotograaf LEBON die de grote promotor van de aquarium-idee werd : onder zijn fotostudio's, hoek Louisastraat-Van Iseghemlaan (dicht bij zee dus) had hij stevige gewelfde sousterrains, die dateerden uit het Hollands tijdvak (1815-1830) en die als kazematten voor de artillerie dienst hadden gedaan ; alles samen zo'n goede 490 m², met 25m gevel langs de Van Iseghemlaan en 17m gevel langs de Louisastraat. Deze koele onderaardse ruimten waren in 1893 ongebruikt en LEBON besliste daar zijn aquarium in te richten. Daartoe ging hij zijn licht opsteken bij bestaande aquaria in Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland. Hij zag wat er daar zo allemaal fout liep en zodanig kon hij te Oostende van meetaf aan heel wat euvels vermijden (de vissterfte in de aquaria was soms enorm : zo waren de visbakken in de Wereldtentoonstelling van 1894 te Antwerpen enkele dagen na de opening reeds zo goed als ontvolkt en in Bordeaux had men ook grote problemen om de vissen in leven te houden).

Samen met de amateur-ichtyoloog Ed. LANZWEERT en de electro-ingenieur G. COBBAERT stichtte LEBON een sociëteit en begin 1894 namen hun aquariumplannen vaste vormen aan. In februari '94 begonnen de eigenlijke werkzaamheden in het sousterrain. Er waren in feite vier sousterrains waarvan er in 1894 twee in gereedheid werden gebracht (de twee andere volgden in 1895). Er waren zes waterreservoirs met een capaciteit van 250 m³, die zorgden voor de voeding van een twintigtal visbakken, zowel voor zoet- als voor zeewatervissen. Het aantal m³ zou in de volgende jaren uitgebreid worden. De modernste technieken werden aangewend om de vissen in optimale omstandigheden te laten gedijen : het water werd constant ververst, gefilterd en van zuurstof voorzien. De installatie functioneerde met een "ACME"-gasmotor, een stel druk- en zuigpompen en het nieuwste model luchtpomp, aangeraden door het Musée d'Histoire Naturelle te Parijs. Ingenieur COBBAERT zal zich wel gelukkig gevoeld hebben tussen al deze machinerieën !

Ed. LANZWEERT exposeerde zijn grote verzameling schelpen en andere maritieme snuisterijen in het kleine museum dat bij het aquarium behoorde. LEBON van zijn kant liet uit de Antillen (waar hij zakenbe- langden had) exotische zeedieren en -planten overbrengen. Op langere termijn voorzag LEBON zelfs een wetenschappelijk labo voor vorsers. De Stad Oostende toonde zich ten zeerste ingenomen met LEBON's opzet en trok 1.000 F. uit. Deze som werd onder vorm van premies uitgedeeld aan vissers die wilden helpen om het aquarium met levende specimen te vullen. G. COBBAERT stelde zelfs een vissersschip ter beschikking, speciaal om het levende museum te bevoorraden.

Eind juni '94 waren de werkzaamheden voltooid : een schattig paviljoentje prijkte op het pleintje vóór fotostudio LEBON. Het mar- keerde de ingang tot het aquarium. Een trap leidde naar het sousterrain. De zalen, die via de visbakken gefilterd licht ontvingen en 's zomers zeer fris bleven, waren versierd met kunstrotsen, schelpen, visnetten en boompjes die voor de groene nooit zorgden. Op zaterdag 30 juni dan, werd het aquarium aan het stadsbestuur en de pers voorgesteld. De kran- ten (L'Echo d'Ostende, La Saison d'Ostende, La Meuse...) waren unaniem enthousiast. De genodigden zagen twee allees in de sousterrains : de ene was voorbehouden aan de zoetwatervissen (barbelen, voorns, grondels, snoeken, karpers, baarzen, forellen, zalmen, paling, brasems...) terwijl de andere allee de Noordzeevis liet zien (kreeften, langoesten, zee- naalden, roggen, heremietkreeften, garnaal, schelvis, pladijs, tarbot, kabeljauw, kongeraal, sardines, hondshaaien, wijting, heilbot en ook zeeanemonen).

Zondag 1 juli 1894 was de officiële openingsdag. De ingangsprijs was 50 centimes en een seizoenabonnement kostte niet meer dan 2,5 F. Oostende-Belle-Epoque was weer een attractie rijker...

Norbert Hostyn

ANTIQUARISCHE PRIJZEN.

Een Antwerpse antiquariaatsboekhandel signaleert in zijn catalogus:

Derolez, M.A. : Onze oude vissers en hun bedrijf. 1950 500 F.
Despot, E. : Vlaamsche zeevissers. 1942 500 F.

Terwijl dat een antiquariaat uit Luik aanbiedt :

Mars : Croquis de plage (Blankenberghe, Heyst, Knocke, Wenduyne,
Le Cocq-sur-Mer. ca 1890 1.600 F.

O.V.

EEN ODE AAN OOSTENDE DOOR TWEE KUNSTENAARS MET POETISCH GEMOED.

Simone Kuhnen de la Coeuillerie is begaafd met een verfijnde geest en een meevoelend hart. In de Franse taal schrijft zij mooie gedichten, zowel in traditionele stijl als in vrije versvorm.

Hier volgt een voorbeeld van haar onbetwistbaar talent, dat echter soms gepaard gaat met enige overdaad.

De dichter Daan Boens, over wie O. Vilain schreef in "Langs 't hard zand", werd als geboren Oostendenaar ontroerd en "hertaalde" welsprekend deze ruiker verzen.

O O S T E N D E
oostende

Oostende, een naam die klapt, een vaandel in de wind
Een naam van zand en water, mist en storm,
Van zonnegloed en vluchtende wolken
Oostende, een naam die danst en rolt en stampet en zwaait
Langs de achtersteven van de garnaalboten
Een naam, fier en recht als een hoge mast ...
En de naam, die de kleine schouw
In rokende letters tekent op de verte
Waarin de nauw zichtbare trawler verdwijnt
Een naam, als de baar die zich ontplooit
Op een rood firmament vol zeesterren ...
Een naam, die het zeewier, met schelpen als edelstenen,
Zet op de eb dwars door het strand
Een naam, die fonkelt in weerschijning
Als micaglimmen door het licht ontvlamd,
Lumineuze naam, glans van de toren die draait,
Vlammende eekhoorn in zijn glazen kooi...
Een naam, die smaakt naar zout ... en naar mijn jeugd.

Simone Kuhnen de la Cocuillerie

(Uit het Frans vertaald door Daan BOENS. Eerder gepubliceerd in "PAN. Oostvlaams Bulletin voor Letteren en Kunst", jaargang 22 - nummer 1 - maart 1975, blz. 12).

CULINAIRE FOLKLORE.

TJOPPESBIER ofte OOSTENDS JOPENBIER.

Bij het commentariëren, tijdens een stadswandeling, van de gevel van het huis nr 49 in de Kaaistraat, viel het me plots te binnen dat dit het huis was waar tot voor enkele jaren TJOPPESBIER verkocht werd. Op het ogenblik is in dit huis een winkel voor hengelsportmateriaal gevestigd, terwijl het destijds een drankwinkel was waarin ook de kruidenierswaren ruim vertegenwoordigd waren. Het werd openbehouden door de heer LEKENS jr, die er de zaken voortzette van zijn vader.

Jos LEKENS, had de winkel op zijn beurt had overgenomen van de heer POTVLIEGE. Het was deze eerste eigenaar die het huis liet bouwen als een "commerce pour vins et liqueurs" naar de plannen van de stadstekenaar-architect RAOUX. Hij noemde het huis "AU VIGNERON", wat nog duidelijk blijkt uit de half verheven beelden van druiventrossen en wijnranken die hier en daar in de gevel en de omlijstingen verwerkt zijn. De combinatie van baksteen en blauwsteen en de zeer evenwichtige uitbouw van deuren, vensters en uitstalramen vormen een aantrekkelijk geheel. Wel de moeite om er even voor te stoppen en het eens nader te bekijken.

"Loop effe naar Potvliegers" is jarenlang voor de Oostendenaars van stad een begrip geweest, want zelfs nu nog ligt het in de mond van de oudere generatie. Het aldaar verkochte TJOPPESBIER had met JOPENBIER enkel de naam van bier gemeen. JOPENBIER, een zware biersoort, die in Danzig gebrouwen werd was donkerbruin van kleur, bevatte veel moutextract en was daardoor enigszins dik vloeibaar. Het werd tot W.O. 2 bijna uitsluitend naar Engeland uitgevoerd. Door de oorlog ging dit cliënteel echter teloor en de enkele kleine brouwerijen die het Danziger Jopenbier brouwden gingen op de fles.

Het bij Lekens Jr verkochte TJOPPESBIER werd gemaakt uit een mengeling van zware zoete wijnsoorten zoals Malaga, Porto, Muscatel, enz. en waarin een hele reeks kruiden verwerkt waren, naar een recept dat hij van zijn vader had overgeërfd. Dit recept heb ik spijtig genoeg niet kunnen loskrijgen. De kruiden betrok de uitbater in de laatste jaren voornamelijk uit Griekenland.

TJOPPESBIER werd te Oostende uitsluitend gedronken om te "vervloeken". Het werd een versterkend middel genoemd dat de faam had bloed en krachten bij te zetten, zoiets als de tegenwoordige Sint-Godelievewijn of de Sint-Annabloedwijn. Soms werd het door de kinderen mee naar school genomen om er tijdens de speeltijd een slokje van te nemen, kwestie van geen onderbrekingen te hebben in de kuur. Potvliege en Lekens zijn niet de enigen die Tjoppesbier verkochten. Ook het huis MORRAYE in de Capucijnenstraat 38, later overgenomen door VAN BESIEN, en het huis PEDE in de Ooststraat, verkochten deze drank.

J.B. Dreesen

KAREL JONCKHEERE.

De uitgeverij Manteau heeft in haar Profielreeks een nieuw deel laten verschijnen. Het lag voor de hand dat er t.g.v. de 70ste verjaardag van K.J. gebruik zou gemaakt worden van hem op die wijze te eren, naast een autobiografie en een bibliografie volgens beschouwingen van een achttal auteurs. Het boek is geïllustreerd met 22 foto's. Voor volwassenen als voor de jeugd bestemd. Prijs : 120 F.

O.V.

JAMES ENSOR.

Men geraakt niet uitgepraat over het fenomeen James Ensor. Aug. Taevernier (die ook de catalogus van de Ensor-gravures publiceerde) heeft nu een boek "Het Ensor-drama in beeld" laten verschijnen.

Hij bespreekt daarin op een subtiele manier enkele tekeningen die tot de reeks met de "Aureolen" behoren. Daarom schrijft Taevernier : "Stellig zijn "De Aureolen" de tragische voorstelling van zijn drama, het Ensor-drama".

Zeer belangrijk werk (wel wat duur !) : 850 F.

O.V.

LANGS DE GALERIJEN.

Half-december verschijnt het derde deel in de reeks : "Kleine Oostendse histories" door Omer Vilain. Vijfendertig hoofdstukken brengen U weer wat dichters bij het Oostende van weleer.

Figuren als de Duinenman, Madame Loulou en Frère worden er besproken. Dialekt wordt er op luimige wijze behandeld in hoofdstukken als "Van snel mokje tot hakketesse", "In je kip" en "Kernachtige uitdrukkingen met -en-". Oorlogsherinneringen in "Mei '40" en "De zomer van '40", Zuivere folklore vinden we terug in "Wijkkermissen", "Kinderspelen", "Aftelrijmpjes", enz.

Prijs 225 F. (kan besteld worden mits storting van deze som op rek. nr 000-1085371-38 Van O. Vilain, Oostende).

J.B.D.

SCHENK EEN BOEK.

Met de Kerst- en Nieuwjaarsdagen worden dikwijls boeken geschonken. Denk er aan dat heel wat boeken over Oostende verschenen zijn en dat het soms juist dergelijke giften zijn die het meest genoegen doen. Enkele titels :

G. en R. Desnerck : Vlaamse vissersschepen	2.900 F.
E. Vlietinck : Het Oude Oostende en zijn driejarige belegering	950 F.
J. Van Remoortere : De Belgische kust (foto-album)	595 F.
Y. Vyncke : Oostende in oude prentkaarten	230 F.
Y. Vyncke : Kent U ze nog de Oostendenaars	325 F.
O. Vilain : Langs de Galerijen	225 F.
O. Vilain : Langs de Oostendse kateien	195 F.
J. Gheeraerts : Als d'oude Peperbusse vertelt	190 F.

TEKSTOVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen
